

การวิเคราะห์การออมโดยใช้แบบจำลองทางเศรษฐกึจในประเทศไทย

นาย ชัยวุฒิ อัครวิจิตร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ ภาควิชาเศรษฐศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2541

ISBN 974-639-574-2

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

MACROECONOMETRIC ANALYSIS OF SAVING IN THAILAND

Mr. Chaivudth Ausavarujeikul

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master in Economics

Department of Economics

Graduate School

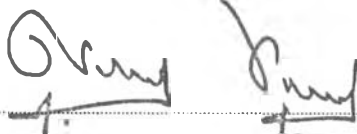
Chulalongkorn University

Academic Year 1998

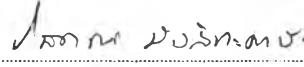
ISBN 974-639-574-2

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การวิเคราะห์การออมโดยใช้แบบจำลองทางเศรษฐกิจในประเทศไทย
โดย นาย ชัยวุฒิ อิศวรจุฑกุล
ภาควิชา เศรษฐศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นวลน้อย ตริรัตน์
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม รองศาสตราจารย์ ดร. กิตติ ลิ้มสกุล

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ออนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ นายแพทย์คุณวัฒน์ ชุตินวงศ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ใจติกร มลิกะมาล)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นวลน้อย ตริรัตน์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(รองศาสตราจารย์ ดร. กิตติ ลิ้มสกุล)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. ชัยพร อมรวิเนา)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร. ชัยยม ธีรพรี)

ชัยวุฒิ อัครวิจิตร : การวิเคราะห์การออมโดยใช้แบบจำลองทางเศรษฐกิจในประเทศไทย
(MACROECONOMETRIC ANALYSIS OF SAVING IN THAILAND) อาจารย์ที่ปรึกษา :
ผศ. ดร. นवलน้อย ตีร์รัตน์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม : รศ. ดร. กิตติ ลิ้มสกุล, 130 หน้า
ISBN 974-639-574-2

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ศึกษาถึงปัจจัยที่กำหนดพฤติกรรมการออมของครัวเรือนในแต่ละกลุ่มอาชีพ โดยแยกอาชีพที่ทำการศึกษากออกเป็น 5 กลุ่มอาชีพ ได้แก่ อาชีพเกษตรกรรม, ข้าราชการ, พนักงานของรัฐ/รัฐวิสาหกิจ, ค้าขาย, เจ้าของธุรกิจ, ลูกจ้างภาคเอกชน และ รับจ้างทั่วไป นอกจากนี้ยังศึกษาถึงเสถียรภาพในระยะยาวของปัจจัยที่กำหนดการออมของครัวเรือน ซึ่งในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้ข้อมูลในโครงการสำรวจเงินออมของฝ่ายวิชาการ ธนาคารแห่งประเทศไทย ในปี 2535/2536 โดยทำการสำรวจครัวเรือนทั่วประเทศไทย จำนวน 1,465 ครัวเรือน สำหรับผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่กำหนดการออมในแต่ละกลุ่มอาชีพ ใช้การประมาณด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด ส่วนการดูเสถียรภาพในระยะยาวใช้แบบจำลองเชิงคุณภาพคือ Logit Model

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่กำหนดพฤติกรรมการออมของครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมได้แก่ รายได้ชั่วคราวของครัวเรือน โดยมี $MPS=0.326$ และ $APS=-0.023$ เขตที่อยู่อาศัยของครัวเรือน และขนาดของครัวเรือน ส่วนปัจจัยที่กำหนดพฤติกรรมของครัวเรือนที่จะประกอบอาชีพข้าราชการ ได้แก่ รายได้ถาวรและรายได้ชั่วคราวของครัวเรือน โดยมี $MPS=0.514$ และ $APS=0.329$ สำหรับครัวเรือนที่ประกอบอาชีพค้าขาย เจ้าของธุรกิจ ปัจจัยกำหนดได้แก่ รายได้ประจำและรายได้ชั่วคราวของครัวเรือน โดยมี $MPS=0.675$ และ $APS=0.350$ เขตที่อยู่อาศัยของครัวเรือน และอัตราการพึ่งพิง ต่อมาปัจจัยที่กำหนดพฤติกรรมการออมของครัวเรือนที่ประกอบอาชีพลูกจ้างภาคเอกชนได้แก่ รายได้ถาวรและรายได้ชั่วคราว โดยมี $MPS=0.635$ และ $APS=0.342$ ญาติทำครัวเรือนที่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป ปัจจัยที่กำหนดได้แก่ รายได้ประจำและรายได้ชั่วคราวของครัวเรือน โดยมี $MPS=0.740$ และ $APS=0.253$ เขตที่อยู่อาศัยของครัวเรือน และขนาดของครัวเรือน

ส่วนผลการศึกษาในเรื่องเสถียรภาพของปัจจัยที่กำหนดการออมของครัวเรือนพบว่า รายได้ประจำ, รายได้ชั่วคราว, เขตที่อยู่อาศัยและอัตราการพึ่งพิง มีดุลยภาพระยะยาวกับการออมของครัวเรือนแต่ละครัวเรือน

ภาควิชา เศรษฐศาสตร์
สาขาวิชา เศรษฐศาสตร์
2541
ปีการศึกษา

ลายมือชื่อนิติต ชัยวุฒิ อัครวิจิตร
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา ผศ. ดร. นवलน้อย
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

3970644329 ECONOMICS
: MAJOR
KEY WORD: HOUSEHOLD / SAVING

CHAIVUDTH AUSAVARUJEIKUL :MACROECONOMETRIC ANALYSIS OF SAVING IN THAILAND,
THESIS ADVISOR : ASST.PROF. ph.D. NUALNOI TREERAT THESIS COADVISOR : ASSOC.PROF.
ph.D. KITTI LIMSAKUL , 130 PP. ISBN 974-639-574-2

This thesis is to analyze the factors determining household saving behavior in each occupation. The analysis is divided into five occupations : 1) Farmer 2) Civil servants 3) Business proprietors 4) Private employee 5) Wage earners . This study uses cross-section-data(CES) from the survey of the Bank of Thailand in 1992/1993 by survey the sampling of group of 1465 households in Thailand. Ordinary least square(OLS) is used in order to analyze the factors determining of household saving behavior in each occupation. And Quality Model(Logit Model) is estimating the technique used for analyzing stability of the factors determining household saving.

The result of the study reveal that the factors have influence on Farmer saving's household are permanent income , transitory income , area(urban or rural) and size of household. The MPS and APS are 0.326 and -0.023 respectively. Factors influencing of Civil servants saving's household are permanent income and transitory income with the MPS and APS are 0.514 and 0.329 respectively. The factors influence on Business proprietors saving's household are permanent income , transitory income , area and dependency rate. The MPS and APS are 0.675 and 0.350 respectively. Factors influencing of Private employee saving's household are permanent income and transitory income with MPS and APS are 0.635 and 0.342 respectively. The factors influence on Wage owner saving's household are permanent income , transitory income , area and size of household. The MPS and APS are 0.740 and 0.253 respectively.

In addition , the results of this study present that permanent income , transitory income , area and dependency rate have long run equilibrium in determining the behavior household saving

ภาควิชา.....เศรษฐศาสตร์.....
สาขาวิชา.....เศรษฐศาสตร์.....
ปีการศึกษา.....2541.....

ลายมือชื่อนิติ.....พิมพ์ฉวี อัครวิมล.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นวลน้อย ตริรัตน์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ รองศาสตราจารย์ ดร. กิตติ ลิ้มสกุล ที่ได้เสียสละเวลาในการให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัย รวมทั้งตรวจทานแก้ไขข้อผิดพลาดของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มาโดยตลอด นอกจากนี้ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. โสศิธร มัลลิกะมาส ในการให้ความกรุณารับเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร. ชลัษฏ์พร อมรวัฒนา และอาจารย์ ดร. ชโยดม สรรพศรี ที่กรุณารับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะต่างๆ เพื่อให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ในโอกาสนี้ ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณ บิดา-มารดา ของข้าพเจ้าที่ได้ให้การสนับสนุนและส่งเสริมการศึกษาของข้าพเจ้าอย่างดีมาโดยตลอด และเป็นกำลังใจในการศึกษาเสมอมา นอกจากนี้ข้าพเจ้าขอขอบคุณเพื่อนๆ ทุกคนที่มีส่วนช่วยให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลงได้ มา ณ. ที่นี้ด้วย

ท้ายนี้ ข้าพเจ้าหวังว่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะมีประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจบ้างไม่มากก็น้อย ข้อดีของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ข้าพเจ้าขอมอบให้แก่ผู้ที่มีส่วนช่วยเหลือทุกท่าน หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีข้อบกพร่องประการใด ข้าพเจ้าขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

ชัชชาติ อิศารัจกุล

กันยายน 2541

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1.1 ปัญหาและความสำคัญ.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	6
1.3 ขอบเขตการศึกษา.....	6
1.4 วิธีการศึกษา.....	6
1.5 แหล่งที่มาของข้อมูล.....	7
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
1.7 โครงสร้างวิทยานิพนธ์.....	8
2 วรรณกรรมปริทัศน์.....	9
2.1 งานศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่กำหนดการออมในช่วงแรก.....	9
2.2 งานศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่กำหนดการออมทางด้านสังคม.....	13
2.3 งานศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่กำหนดการออมปัจจัยอื่นๆ.....	16
3 โครงสร้างและพฤติกรรมกรรมการออมของครัวเรือนในประเทศไทย.....	21
3.1 แนวความคิดและคำจำกัดความของการออม.....	21
3.2 วัตถุประสงค์ของการออม.....	23
3.3 รูปแบบการออมโดยทั่วไป.....	25
3.3.1 การออมในรูปทรัพย์สินถาวร.....	25
3.3.2 การออมในรูปทรัพย์สินทางการเงิน.....	26
3.3.3 การออมในสถาบันการออม.....	28
3.4 ปัญหาที่เกี่ยวกับเงินออมของประเทศไทย.....	31

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
3.5 นโยบายและมาตรการส่งเสริมการออมในประเทศไทย.....	33
3.5.1 เครื่องมือของรัฐบาลในการส่งเสริมการออมของภาคเอกชน.....	34
3.5.2 มาตรการส่งเสริมการออมของรัฐบาลไทย.....	36
3.5.3 กองทุนสำรองเลี้ยงชีพมาตรการสำคัญที่รัฐบาลใช้ในการระดม เงินออม.....	43
4 การศึกษาพฤติกรรมการออมของครัวเรือนโดยแยกตามกลุ่มอาชีพ.....	53
4.1 ทฤษฎีการออม.....	54
4.2 ปัจจัยกำหนดพฤติกรรมการออม.....	56
4.2.1 ปัจจัยทางด้านรายได้.....	56
4.2.2 ปัจจัยด้านการศึกษา.....	61
4.2.3 ปัจจัยด้านเขตที่อยู่อาศัย.....	62
4.2.4 ปัจจัยด้านขนาดของครัวเรือน.....	64
4.2.5 ปัจจัยด้านอัตราการพึ่งพิง.....	64
4.2.6 ปัจจัยด้านทรัพย์สินของครัวเรือน.....	65
4.2.7 ปัจจัยด้านเพศของหัวหน้าครัวเรือน.....	66
4.2.8 ปัจจัยด้านอายุของหัวหน้าครัวเรือน.....	66
4.3 แบบจำลองและฐานข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาพฤติกรรมการออม.....	67
4.4 ผลการศึกษาของสมการพฤติกรรมการออมของครัวเรือนแยกตามกลุ่มอาชีพ	75
4.4.1 ผลของการประมาณค่าสมการการออมของครัวเรือนที่ประกอบอาชีพ ทางเกษตรกรรม.....	75
4.4.2 ผลของการประมาณค่าสมการการออมของครัวเรือนที่ประกอบอาชีพ ข้าราชการ พนักงานของรัฐ/รัฐวิสาหกิจ.....	76
4.4.3 ผลของการประมาณค่าสมการการออมของครัวเรือนที่ประกอบอาชีพ ค้าขาย เจ้าของธุรกิจ.....	77
4.4.4 ผลของการประมาณค่าสมการการออมของครัวเรือนที่ประกอบอาชีพ ลูกจ้างภาคเอกชน.....	79

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
4.4.5 ผลของการประมาณค่าสมการการยอมของครัวเรือนที่ประกอบอาชีพ รับจ้างทั่วไป.....	80
4.5 การศึกษาความสัมพันธ์ระยะยาวระหว่างการยอมของครัวเรือนกับปัจจัยที่ กำหนดการยอมของครัวเรือน.....	83
4.6 การทดสอบความแตกต่างของพฤติกรรมการยอมระหว่างกลุ่มอาชีพ.....	85
4.6.1 การทดสอบพฤติกรรมการยอมของครัวเรือนระหว่างอาชีพเกษตรกรรม กับอาชีพรับจ้างทั่วไปว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่.....	86
4.6.2 การทดสอบพฤติกรรมการยอมของครัวเรือนระหว่างอาชีพข้าราชการ พนักงานของรัฐ/รัฐวิสาหกิจกับอาชีพลูกจ้างภาคเอกชนว่ามีความแตก ต่างกันหรือไม่.....	87
5 สรุปและข้อเสนอแนะ.....	90
5.1 สรุป.....	90
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	93
5.2.1 ด้านข้อมูล.....	93
5.2.2 ด้านนโยบาย.....	94
รายการอ้างอิง.....	96
ภาคผนวก.....	100
ภาคผนวก ก.....	101
ภาคผนวก ข.....	113
ประวัติผู้เขียน.....	130

สารบัญญัตราจ

ตารางที่	หน้า
1.1 ส่วนประกอบของการออมเบื้องต้น	4
1.2 สัดส่วนการออมเบื้องต้นและช่องว่างการลงทุนเทียบกับผลิตภัณฑ์ภายในประเทศ เบื้องต้น	5
3.1 จำนวนกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ จำแนกตามขนาดกองทุน ณ.วันที่ 31 ธันวาคม 2538.....	47
3.2 จำนวนกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ จำแนกตามสมาชิก ณ.วันที่ 31 ธันวาคม 2539.....	47
3.3 การเปรียบเทียบอัตราผลตอบแทนกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ หลังหักค่าใช้จ่ายต่างๆ กับ อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำของธนาคาร ปี 2527-2539.....	49
3.4 สถานะและการลงทุนของกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ ณ.วันที่ 31 ธันวาคม 2538	50
4.1 การออมเฉลี่ยของครัวเรือนที่ระ.อบอาชีพแตกต่างกัน.....	56
4.2 สัดส่วนของการออมต่อรายได้โดยเฉลี่ยในแต่ละกลุ่มอาชีพ.....	57
4.3 รายได้, ค่าใช้จ่าย และการออมเฉลี่ยของครัวเรือนในแต่ละกลุ่มอาชีพ.....	58
4.4 จำนวนลูกจ้างทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่ได้รับผลประโยชน์เพิ่มเติม นอกจาก เงินเดือนประจำ.....	59
4.5 รายได้แต่ละประเภทของครัวเรือนแต่ละอาชีพ	60
4.6 สัดส่วนของการศึกษาแยกตามกลุ่มอาชีพ(ร้อยละ)	62
4.7 การออมเฉลี่ยต่อเดือนแยกตามอาชีพและการศึกษาต่อเดือน(บาท/เดือน)	62
4.8 สัดส่วนระหว่างเขตที่อยู่อาศัยแยกตามกลุ่มอาชีพ(ร้อยละ)	63
4.9 การออมเฉลี่ยต่อเดือนแยกตามอาชีพและเขตที่อยู่อาศัย.....	64
4.10 จำนวนชุมชนที่ทำการสำรวจโดยแยกตามภาคและเขตการปกครอง	68
4.11 จำนวนครัวเรือนส่วนบุคคลตัวอย่างที่กระจายไปตามภาคและเขตการปกครอง	69
4.12 สรุปค่าที่ได้จากการสำรวจเฉลี่ยของแต่ละกลุ่มอาชีพในแต่ละตัวแปร.....	74
4.13 ผลของค่าสัมประสิทธิ์ ค่า t-value ที่ได้จากการประมาณในสมการในแต่ละกลุ่ม อาชีพ.....	82